

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sefer Yeri'at Shelomoh ...

Pappenheimer, Salomon Seligmann

המלש, מיהנפפ

Dyhernfurth, [5]571 [1810/11]

מ העירי

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-8834

צמוקים , ומאה צמוקים (ש"ה כ"ה י"ח) . ושני צמוקים ויאכל (שס ל' י"ב) והם פירות יבשים שנסחלק לחותם כגון ענבים תאנים אגסים ותפוחים וכיוצא בהם המחזיקים לחות כל שתיבשו יקראו צמוקים ובל' הס"ם מצטמק ורע לו מצטמק ויפה לו והיונו ג"כ התקטנות והתמחרות שעור הכבשיל מחמת חום האש :

והנהגת צרב . על כוונת העור והעשומה בעל קמטים מחמת יובש (ברונללט) כמו צרבת השחין צרבת המכוה (ויקרא י"ג כ"ג וכ"ח) דהיינו קמט המתכוה מחמת סלוק לחות השחין והמכוה . ונצרכו בה כל פנים (יחזקאל כ"א ג') שמחמת חום האש יתיבש הלחות ויקמט פני הדבר דהיינו השטח החגון של דבר המכוה תמיד בשם פנים . וכן על שפתיו כאש צרבת (משלי ט"ז כ"ו) צרבת שם התאר כמו צרבת השחין או שם דבר . והוקמץ להיוותו ס"פ בשם שרפת ישרשו שרפת . ואינו פעל כדעת המפרשים שא"כ הו' ג"ל צורבת בחולם כמשפט הנקבה בינונית דוברת יושבת אוכלת יסביה . וסעור הכחוב שעל שפתי בליעל כאש של צרבת השחין והמכוה או שאר מכה שיש בה חום שהחום והאש של המכה מחמת ולפטים . ועליו הצרבת כאלו נרפא המכה ולא ניכר שדיין תחתיו מכות אש כך דברי הבליעל נראים ישרים ונכמים ומחמיהם זדון ופסע רב . וזה מסכים לראש הסוק איש בליעל כורה רעה (שם) שהוא ג"כ עשית רעה בתחבולה שלא יהי' מעשה הרעה ניכר כפיין הכורה צור במחשך כדי להכשיל הצריות :

יריעה מ

שחת . חרב . שמם . שאה . הנחת ארבעתן על הדבר המקולקל המחוטר שלמות הראוי לו בטבע (פר דארב) . אלא שלשון שחת נופל על כל מיני קלקול צדק כלל . הן קלקול גשמי כמו והנני משחיתם את הארץ . את עין אמתו ושחיה . ולא תשחית את פאת זקנך (ויקרא י"ט כ"ו) שגורת שלמות הזקן של איש מקולקל כל שלא נשאר שם רושם שהי' כאן שער שכמו שהעדר השער שלמות בזקן האשה כך מציאות השער שלמות בזקן האיש והעדר רושם שהי'

כאן שער הוא קלקול . והן קלקול רוחני כמו כי השחית כל בשר את דרכו . לך רד כי שחת עמך . והשחתם ועשיתם פסל . ונפול לשון השחית בין על קלקול הדבר כולו כמו לשחת כל בשר . כי משחיתים אנחנו את המקום הזה . ובין על קלקול מקצת הדבר כמו תשחת הארץ מפני הערב (שזו"מ כ') . כי משחיתם בהם מוס דם (ויקרא כ"ב כ"ה) על כל אלה הענינים ודומיהם נופל לשון השחית (פר דארבן) . וגבור מזה שם שחת לשון גומא . ויפול בשחת יפעל . טבעו גויס בשחת עשו . תורידם לבאר שחת . כרו לי זדים שיחות וימלט משחיתותם . והוא בור הנעשה אך לקלקול לפול הנופל בו לא ג"כ לתקון כשאר צורות להטמין בו דבר או למקוה מים . וגורת שחת מן שח . לשון כפיפה ועקימת קו הישר (בייגן) כמו ידכה ישח (תלים י' י') מה תשחוחתי נפשי (שם מ"ב ו') היינו עקימה (קרימון) וגבה מן שח שחת לכוראת ההשחית שהיא בעלמו ענין כפיפת ועקימת הענין הטבעי שהדבר מוטבע עליו ונמלא שחת שמענין גומא ג"כ בלי חיו' כמו כרו לפני שיחה (תלים כ"ז ז') . כרו לי זדים שיחות (שם קי"ט פ"ה) שוחה עמוקה (משלי כ"ב מ"ד) :

והנהגת חרב . על קלקול השלמות המקריי כשהדבר בעלמו לא נעשה בו קלקול רק שמחוטר דבקות דבר העושה אותו בעל שלמות זהו קלקולו והוא ענין מצטרף שהקלקול אינו בעלם כ"א בבחינת הצרוף עם דבר . המשל בזה . בית המבונה בכל טוב כשאין דרים בו ושומד ריקס נאחר עליו שהוא חרב (שהדע) וכן בית הכנסת נאה כשאין נכנסין להתפלל בו . או בית המקדש שאין בו עבודת אלהי' ובית המדרש שאין בו תלמוד . ובית האוצר שאין בו פירות על כל אלה הבנינים כשעומדו ריקס יפול לשון חרבן אע"פ שהבנין בעלמו אין בו קלקול רק שחסר ממנו השלמות המקריי המבוקש בו כשגבנה . וממילא יובן שלא יפול כנוי חרבן כ"א מומן ההוא ואילך שהי' ראוי הדבר שיתדבק בו השלמות המכוון . או שכבר נחדבק בו ושבו נסחלק ממנו אבל כל שלא הביע עדיין הזמן לשיחידבק בו זה השלמות לא ידק בו כנוי חרבן כגון בית חדש בד"מ שכבר נגמר במלואו וטובו אלא שלא הביע הזמן עדיין שיהיו בו דוירין שחוששין חלדור צבית חדש מחמת רטיבות הבתלים הצורים לחלאים רבים . לא שידך לומר עליו

יריעות שלמה

חלק ג יריעה מ

שהוא חרב כ"א שהוא עומד ריקס . וכן ביה האוצר
 שלא הגיע הזמן עדיין לתת בתוכו פירות שמחוברים
 עדיין בקרקע . או שמתרוקן האוצר מן הפירות בצורך
 הבית לא יקרא חרב כ"א ריקן . וכן כיוצא בזה .
 לפיכך נמצא רוב שמושי חרב אלל בנינים . ועריכס
 יהיו חרבה (ויקרא כ"ו ל"ג) , הבונים חרבות לחן
 (איוב ג' י"ד) היינו שיחרבו לעתיד או שלא יוכו
 להחישב . ככוס חרבות (תלים ק"ב ז') . והערים
 הנושבות מחרבנה (יחזקאל י"ב כ') . אמלאה החרבה
 (שם כ"ו ז') כי שלמות כל בנין אינו רק בצחינת
 היושבים בו . וישמש ג"כ לשאר מיני חרבן כמו אחריב
 הרים ונצעות (ישעי' מ"ב ט"ו) דהיינו הסתלק מהם
 מרעה הבהמות . והגוים חרב יחרבו (שם ס' י"ב)
 שיפסק מהם חזרת השכנים ומסחרת העמים . וזה
 שנמצא לפעמים אלל חרבה לשון בנין כמו וכו' חרבות
 עולם ומדשו ערי חרב (שם ס"א ד') והחרבות
 חבנינה ונכנו החרבות (יחזקאל ל"ו ו' ול"ג) שזה
 מזה שורה שנתקלקל הבנין עצמו , אין הדבר כך כי
 הבנין המקולקל נקרא הרוס פרוץ ודומיהם לא
 חרב אלל חרב נקרא הבנין שאין בו יושבים אע"פ שהוא
 בעצמו קיים וענין בנין הנאמר בו אינו בנין בשמיי
 כ"א בנין השלמות המקריי שנסתלק מוכו ובענין
 ואכנה גם אנכי ממנה (בראשית ל' ג') דהיינו קנין
 שלמות בקצבה . וענין חרב ומרבן לשון מושאל מן
 חרב לשון יבשות וסלוק הלחות (טראקון) שהלחות הוא
 ברוב הדברים המעמיד והמקיים את הדבר גם בסלוק
 הלחות העצמי ימלא הלחות המקריי את מקומו כאלו
 נאמר הצמחים ד"ח שעצמיותם הוא אשר דבר יבש
 אלל שהלחות העצמי שבהם מעמידים ומקיימים בצורת
 צמח ובהתמועט זה הלחות ימלא הלחות המקריי את
 מקומו דהיינו מי המטר ובהחסר זה הלחות המקריי
 יתיבש הצמח ויתקלקל צורתו והושאל מזה הענין לשון
 חורבן שבהסרון השלמות המקריי הראוי להתדבק בדבר
 ישוב להיות כדבר יבש וחרב מבלי לחות . ואומר סת
 חרבה ושלוה בה (משלי י"ד א') אין ר"ל פת יבש
 כעין לחם יבש הי' נקדים (יהושע ט') שלחם כזה
 כמעט אינו ראוי לאכילה . אלל ר"ל פת חרבה
 דהיינו שאין עוד שאר מזון עמו כבון חמאה או לפתן
 שהוא שלמות המקריי של פת (בלאסעם בראד) ואף
 כשיאמר האשכנזי על פת חרבה (טראקנעם בראד)
 יכוון ג"כ לשיהי' הלחם משולל מהצטרף עמו עוד שאר

מזון אלל לא לשיהי' הלחם יבש ומסולק מכל לחות .
 ונמצא ענין חרבן ג"כ בלשון יבשות גמור כמו כי הוביש
 שאון הוביש דגן (יואל א' י"ב ו"ז) דהיינו חורבן
 וסלוק שלמות :
 וישם שמם . או שומה . הונח על היכר
 קלקולו של דבר כל שקלקול
 הדבר ניכר וגלוי ביותר לעין כל זה אופן הקלקול יקרא
 שמש או שמה (ווייהסט) והוא א"כ ממאמר המצטרף
 שלא נקרא שום כ"א בצחינת הרואה המכיר קלקולו .
 שלפעמים יתקלקל הדבר מבפנים אלל מבחוץ נראה
 נאה ומאודר כגון בנין מפואר בד"מ שנתקלקל מבפנים
 או שאין בו דיוורין ומבחוץ לא נראה קלקולו לא נאמר
 עליו שהוא שמש כ"א שהוא חרב ונשמה , אולם
 כשנתקלקל גם מבחוץ שנפרצו כהלו ונסתתמו
 חלונותיו וכיוצא בזה עד שקלקולו גלוי וניכר לכל אז
 יפול עליו תאר שמש . שמה ונשמה . כמו והאדמה
 לא תשם (בראשית ת"ו י"ט) שע"י שמה' בורה וריק
 מבלי זרע וזרע יוכר שזממה לכל . מן מהי' הארץ
 שמה (שמות כ"ג כ"ט) שקלקול המדינה שאין בה
 יושבים גלוי ומפורסם . והשמתו את מקדשכם . אך
 היו לשמה . תהי טירחם נשמה ודומיהם . ולפי שלשון
 שמש לא נאמר כ"א בצחינת ההגלות שהוא מחבלה
 לעין הרואה חרב ומקולקל לפיכך יפול ג"כ על הרואה
 לשון שממון כמו ושמומו עליה אויביכם (ויקרא כ"ו
 ל"ב) שהאויבים הם המקבלים שממון הארץ ועושה
 בהם רושם כ"כ כאלו היו הם בעצמם שוממים . וכן
 והייה לשמה למשל ולשגינה (דברי' כ"ח ל"ז) דהיינו
 כל רואך ילבש שממון בראותו אותך בזה המעמד
 הגדוש . כל עובר עליך ישם ושרק (מ"א ט' ח') .
 ולשמה ושרקה (ירמי' כ"ט י"ח) . ונשיא ילבש שמה
 (יחזקאל ז' כ"ז) ודומיהם . וזה הלשון כענין אריק
 חרבי שרקיות הגדן הוסב אל החרב ובענין שמן חורק
 שזך שהשמן המקבל פעל הרקת הכלי ועוד לשונות
 הרבה כיוצא בהם שהוסב תאר הפעל אל המתפעל
 כגון ושב ה' את שבוהך (דברים ל' ג') שתשובת שבוה
 יעקב נחשב לו כאלו הוא בעצמו שב . בני ילאוני
 ואינם (ירמי' י' כ') שאני מתפעל מיציאתם כאלו
 יצאתי בעצמי . כך ענין שמש על הרואה השממון
 שהוא מתפעל כ"כ כאלו הי' הוא בעצמו שמש ורושם
 השממון ניכר על פניו כענין על שבר בת עמי הסבתי
 (ירמי' ח' כ"א) . וכוה הענין בעצמו פירש"י

תהו ובהו (בראשית א' ב') לשון תהו ושמואל שאדם
הוא ומשמואל על כהו כבה . ובפי' המזרחי .
ויהי' עס תהו כשם רפאים ואמים שנקראו כן מפני
רואיהם וכן אמרו בס' הבכיר מאי תהו דבר המתקה
כני אדם . וכזה הענין בל' החכמים החולקן ליבמתו
ע"ש התפעלות הינם מפעל החליצה :

והגחה שאה . אינו על החורבן בלבד כ"א על
כל דבר שאין בו שגוים ותמורות
אך כולו ענין אחד שזה (איינפערמיג) והוא מגזרת
שם שורה מענין שווי והעדר חלוק ענינים (גלייך
פערמיג) יאמר על עמידת המחשבה בתוכה אחת
מבלי חלוק והמורה לשון שאה (שעויעטן) כמו והאיש
משחאה לה אחרים (בראשית כ"ד כ"א) שחמת פלא
הענין שראה נשאר במחשבתו עומד ומחריש מופטט
מכל מעשה היקש ומפנט שללי רק מסתכל הכל על
הענין שהשגהו וכענין המצוי בכל הרואה דבר פלא .
ומזה הענין שם דבר 'שואה' . תבואה לא שואה ידע
בשואה יפל בה (תלים ל"ה ח') דהיינו רעה פתאומית
שהמחשבה עומדת ומשחאה כל ידעה מה לעשות .
ויאמר לשון שאה ג"כ על שווי ההבגלות לפני וולתו
אם בדבור או במעשה באופן השווי שאי אפשר להכיר
ממנו פנימיות דעתו ומחשבתו (איינפערלטיג) כמו
תכסה שחיה במשאון הגלה רעהו בקבל (משלי כ"ו כ"ו)
כלומר שמכסה ומטמין שנאמו ע"י שווי דבריו ומעשו
שאי אפשר לשפוט מהם שגיה תרועה בלבד . ומכסים
זה הפירוש לפסוקים שלפניו ושלאחריו המדברים בענין
העלמת השגחה והתחבולה לעשות רע לפניו אחר
בשפתיו יכר שונא כי שבע תועבות בלבו . ולאחריו
אמר כרה שחת בה יפול . ויאמר לשון שאה ג"כ על
קבוץ קולות רבות ששבו כולם קול אחד כזה שאין בו
חלוק יבנות ונלילות מתחלפות הרגיל במנגנים
ומשוררים שנס בזמן שהם מריבים נשמע כל אחד
בס"ע . וכשיסתוו כל הקולות הרבות ונשמעו כולם
רק כקול אחד זה יקרא שאון (בריוון) כמו כשאון
מים כבירים ישאון (ישעי' י"ז י"ב) . שאון עלתים
(שם כ"ד ח') שאון ימים שאון גליהם (תלים ס"ה
ח') . ושאון קמיד (שם ע"ד כ"ב) . וכן להפך .
הגמול תמיד במעמד הראוי מבלי שגוים ותמורות
מקרויות המתרגשות בעולם אך מעמדו בעל הכונות
שוות יקרא 'שואה' מענין שאה ושווי (איינפאך) כמו
ושקט ושאנן (ירמי' ל' י') שאנן מואב מנעוריו (שם

מ"ח י"א) . מחוך אלה הענינים נקרא ג"כ החורבן
שואה והיינו מלד שווי עניניו בבחינת חסרון השגוים
של יוסי והדור . שהיופי וההדור של הרבה דברים
הוא חלוק הענינים והצורות שבהם . כגון הפרדס
בד"מ שתנאי הפרדס כל שיהי' יקרא יפה שימצאו בו
פרחים מחולפים ומחיים ואילנות מחולפים כדי
שמתענג העין תמיד בראות דבר חדש ובהעדר זה
החלוק כשהפרדס כולו מלא רק ממין אחד של פרחים
ואילנות כבר בטל יסיו שמיד שראה הרואה אך מקנתו
כבר שנעה עינו וקנה נפשו לראות שוב מה שכבר
ראה ומגבל נפשו לראות תמיד דבר אחד זה הענין
של חסרון השגוים ומחולפים הראוים יקרא שואה וג"כ
מענין שווי (איינפערדע) כמו אם שאו ערים מאין
יושב ונתים מאין אדם והאדמה תראה שמה (ישעי'
ו' י"א) שתפארת הערים והבתים יושביהם . וגוי
האדמה שדות ומחיים מחולפים . ולפעמים נגמול
כפול . אמש שואה ומשואה (איוב ל' ג') מלה
שואה נאמר בבחינת עצמו שהוא עצמו חרב ושם
ומלת משואה נאמר בבחינת המקבל שע"י ההסתכלות
בשואה היא נעשה הוא ג"כ שואה ושם וכענין
שום שנוכר לעיל . וכן יוס שואה ומשואה (לפניה
ח' ט"ו) . ועיין על אלה הענינים בפרשים שלנו שרש
שא ושס :

יריעה מא

מכשול . מוקש . אבון . ע"צ השחוף יורו
אלה השמות על
הרעה הנאה במקרה מבלי שהי' המקבל מוכן אליה
(איבלר נו פאל . אונגליק) סיפק ההללחה והשגח
טובה מקריית מבלי הבנה אליה . והוא הענין הנקרא
בל' החכמים תבקררה . אין הקב"ה מביא תקלה
דהיינו מכשול (אונפאלל) . וההבדל ביניהם . שלשון
ב'שד'ון נופל על השגח הרע מלד חסרון ידיעה
שלא ידע שיש כאן מזיק ולא ידע להזהר אך
הלך לתומו והשגחו הרע (איין אנשטאם) כמו ולפני
עור לא תתן מכשל (ויקרא י"ט י"ד) שדרך שהסומא
הולך הוא מוכנסת מתחת שאון בה מוזיק אם לא
שכותקין אותו לשם בידים והסומא לא ידע וכוונק .
וכן וכשלו איש באחיו כמפני חרב (שם כ"ו ל"ו) שהגם
מפני חרב הוא מביט יומר לאחריו מתלפניו כדי
לראות